

Historia Nowego Sącza

Nowy Sącz nazywany jest „perłą” oraz „bramą” Sądecczyzny i Beskidów. Akt lokacyjny Nowego Sącza wydał 8 listopada 1292 r. Wacław II Czeski. Miasto miało powstać z przeniesienia Sącza starego na teren wsi biskupów krakowskich – Kamienicy. Przeprowadzka nie została sfinalizowana. Stąd obok siebie Sącze: Stary i Nowy. Nazwa Nowy Sącz pojawiła się w połowie XIV w.

Dzięki przywilejom królewskim Nowy Sącz stał się ważnym ośrodkiem handlu i rzemiosła na szlaku węgierskim, z prawem bicia własnej monety – brakteata. Wybudowanie w okresie kazimierzowskim zamku i otoczenie miasta murami sprawiło, że było ono ważnym ogniwem w systemie obronnym południowej granicy Królestwa Polskiego. Tu Władysław Jagiełło z księciem Witoldem przygotował plan bitwy pod Grunwaldem, a Kazimierz Jagiellończyk kształcił synów pod okiem Jana Długosza i Kallimacha. Miasto stało się centrum administracyjnym, gospodarczym, religijnym i kulturalnym promieniującym na cały region.

W czasie potopu szwedzkiego wojska Karola Gustawa zajęły miasto na krótko. Wyzwolili je mieszkańcy nowosądeccy na dwa tygodnie przed odstąpieniem Szwedów spod Częstochowy. Na dwa lata przed I rozbiorem Polski miasto i południowa część Sądecczyzny zostały zajęte przez Austrię. Autonomia galicyjska przyniosła miastu ożywienie gospodarcze dzięki wybudowaniu kolei tarnowsko-lełuchowskiej (1876 r.), połączenia z Chabówką i Warsztatów Kolejowych (1884 r.). W 1918 r. mieszkańcy Nowego Sącza byli jednymi z pierwszych, którzy sięgnęli po niepodległość w rozpadającej się monarchii habsburskiej.

II wojna światowa to najtragiczniejsza karta w dziejach grodu. Miasto stało się ważnym ośrodkiem kuriersko-przerzutowym na Słowację i Węgry. Dzięki brawurowej akcji Sądeczian w tutejszym szpitalu odbity został z rąk okupanta Jan Karski – kurier i emisariusz Polskiego Państwa Podziemnego.

W dzisiejszym Nowym Sączu przeszłość przeplata się i uzupełnia ze współczesnością. Siedem wieków i dwadzieścia pięć lat historii miasta zobowiązuje.

Sławomir Sikora